

נטפי מטר

מה מטר אין
העולם בלא
הם, כך אין
העולם מתקיים
בלא תורה.
(סדרש תנ"כא, האר"י)

גליון יג

חודש אלול שנת תשפ"ו לפ"ק

ליקוטים נבחרים ממעין תורתו של עטרת ראשינו
כ"ק מרן אבדק"ק שליט"א

התוכן

• מטר השמים	סאמר טקיף בעניני דיומא
• יערוף כמטר	נקודות והערות בסגולת הזמן
• מטרות עזו	הבנה והשגה ביסודות העבודה
• טובות זכרונות	הנהגות, עובדות, וענינים
• טל ומטר	טללי חיווק לעבודת ה'
• מעגל טוב	ניצוצי אור לשבתות ומועדים
• ברכים למטר	מוסר בליצן און השקפה – אידיש
• מה טובו	פרקי חינוך וקדושת הבית

יערוף כמטר נקודות והערות בסגולת הזמן

עבודת חודש אלול - "לא יחל דברו"

דורשי רשומות רמזו את עבודת הקודש של חודש אלול בפסוק לא יחל דבריו ככל היוצא מפיו יעשה ס"ת אלול, ויש לבאר שייכות פסוק זה לימי אלול בכמה אנפין.

לא יחל דברו - שמירת הדיבור

אופן א': על פי מה שפירשו ספרי הקודש (עי' קדושת לוי פ' מטות ועוד), 'לא יחל דברו' היינו שלא יחלל כח הדיבור בדיבורים אסורים ח"ו, ועיי' 'ככל היוצא מפיו' בתפלות 'יעשה' הקב"ה ואז 'כפי תהיה' שיתקבלו תפלותיו למעלה. והנה ימי אלול מיוחדים לתפלות ותחנונים, שהרי י"ג מדות של רחמים הם בהתגלות, וכדי שיתקבלו תפלותינו לרחמים לפני אדון כל, עלינו להזהר מאד בשמירת הדיבור, שעיי' עולים התפלות בשורשן למעלה, ונמשכת הסליחה לישראל כראוי.

לא יחל דברו - בעת התפלה

אופן ב': 'לא יחל דברו' היינו שיתאמץ בעת התפלה ובעת אמירת ברכת המזון ושאר ברכות וישקיע להבין פירוש המלות, ויכוון בעת תפלתו שיומשך כח הקדושה בקרבו וישאר בו לעולם, ולא יהיה דברותיו ואמרותיו חולין בלא כוונה ובלא פנימיות; ואז יקיים בו 'ככל היוצא מפיו' בתפלה ותחנונים 'יעשה' הקב"ה, שיומשך אצלו כח הרחמים והשפע למשך כל השנה.

לא יחל דברו - לעמוד בקבלותיו

אופן ג': אפשר לומר שמרמז על כח התשובה בתיקון המעשים, דימי אלול ותשרי מיוחדים

מטר השמים

שבתי בבית ה' כל ימי
חיי לחזות בנועם ה'

"לבקר בהיכלו" - הרגשת נעימות התקשרות להשי"ת

בני מאמינים, אבל הלבבות סתומים ואטומים מלהרגיש נעימות השי"ת ולהתקשר אליו באהבה רבה כראוי לנו בני ישראל - שהשי"ת קראנו 'בני אל חי'. ו'ביקור בהיכלו' מורה כביכול על חדרו הפרטי שנתגלה שם פני השי"ת. ונקרא 'ראייה מבוררת', לפי שיכול כל אחד לפי ערכו להשיג ולהרגיש האור והתענוג והנעימות שיש בהשי"ת; וזה נקרא 'בהיכלו', שהוא ההיכל המיוחד להשראת השכינה בין שאר חדרי הבית הנקרא בית ה'.

ומי שזוכה לבחינת 'לבקר בהיכלו' כלומר: להרגיש את השי"ת בבירור גמור בבחינת ראייה מבוררת, בוודאי אין לשער הנעימות והתענוג שאין לו גבול וקצה, ולעולם שייך להתעלות ממדרגה למדרגה בהשגה זו. ובדרך כלל, מה שכל אחד מישראל זוכה לפי ערכו להרגש התעוררות חזק מאד בהתקשרות להשי"ת, נקרא אצלו 'ביקור בהיכלו', וזהו רק לעתים כנ"ל.

ויובנו הדברים עוד על פי דברי המגיד ממעזריטש זצ"ל (הובא באורח לחיים פ' בשלח ד"ה ויאמר משה) על מאה"כ (תהלים צב, ג) 'להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות': דבהיות האדם בשכל ובמוחין חזקים הוא מכיר את השי"ת ויוכל להמשיך חסדים, ובזמן שיש ח"ו נפילת המוחין, אז יתחזק עצמו באמונה תמימה לעבודת השי"ת, וזהו 'אמונתך בלילות'. ע"כ. ויש לומר דהעצה היעוצה לבוא לגדלות המוחין להרגיש הנעימות והחיות בעבודה היא, דבזמני הסתר וחשכות אוחזים על כל פנים באמונה הקדושה, וזוהי יתפשט מוחו ודעתו שיבוא מקטנות לגדלות. והדברי חיים (יוה"כ ד"ה הטעם) מביא בשם ספר יצירה, שכל דבר שיש בו שני קצוות, כשיש איזה התייחסות ביניהם אף שהם הפוכים זה מזה, על כרחך יש ביניהם דבר ממוצע. ולענייננו אפשר לומר, דאמונה היא

מנהגנו בימי אלול ותשרי לומר קאפיטל כ"ז בתהלים 'לדוד ד' אורי וישעי', ושם (פסוק ד') כתיב: 'אחת שאלתי מאת ד' אותה אבקש שבתי בבית ד' כל ימי חיי לחזות בנועם ד' ולבקר בהיכלו'. ובקשה זו היא היותר עיקרית מכל דבר שבעולם, שהרי מדגיש 'אחת' שאלתי. והיא מתחלקת לשלשה חלקים: א' שבתי בבית ד' כל ימי חיי, ב' לחזות בנועם ד', ג' ולבקר בהיכלו. ושלשתם הולכים למקום אחד, דהיינו להרגיש הדבקות וקירבת ה'.

והמכוון בהתחלקות הדברים הוא, דאין כל העתים והזמנים שוים; דהלא יש זמנים שהאדם מרגיש הארת ההתקרבות להשי"ת, והעולם והבליז בטלים ומבוטלים אצלו נגד הרגשת הדבקות בו ית"ש, ויש זמנים שנחשך אצלו אור השי"ת ואינו מרגיש כל כך, אבל האמונה בה' אחד לעולם אינה נפסקת אפילו רגע אחד, ועל זה צריכים לשפוך תחנונים מאין הפוגות שלא נכשל ח"ו כל ימי חיינו בזה בנקודת האמונה הקדושה.

והחילוק בין 'בית ה' להיכלו' הוא, ד'בית ה' אינו בבחינת ראייה - שהיא השגה עמוקה ומבוררת, מה שאין כן 'בהיכלו' מורה על בחינת ראייה מבוררת. ונבאר את הדברים במשל: דבבית גשמי יש הרבה חדרים, ואם אחד רוצה לבקר חברו והולך לביתו, בוודאי תיכף בכניסתו יודע שהוא ביתו ודירתו של חברו; אמנם, היות שיש בבית הרבה חדרים, כל זמן שלא נכנס לחדרו הפרטי שחברו יושב שם, אינו רואה את פני חברו פנים בפנים. ועל זה מכוון 'בית ד', שהוא המקום שנוגש וידוע מהשי"ת בבירור מפני ששורה ומשכין שם שכינתו. אבל יכול להיות שאינו מרגיש תענוג בזה, ואינו רואה נעימות השי"ת ועבודתו, וכדמצי הרבה אצל אנשים כערכנו, שאף שאנו מאמינים

חרדת הדין שהיו אצל רביה"ק זי"ע ביום א' סליחות

בהתקרב הימים הנוראים ראינו אצל רביה"ק זי"ע חרדת הדין נורא ואיום, והיה מורגש כל סביבו, בעת סיום הד"ת בס"ג שהיה בהתעוררות רב. וכן בעת יד יד לפני התניבה להיות ש"ץ באשמורת הבוקר ביום ראשון של סליחות כידוע לאלו שזכו לשמוע בשפך לבו כמים נוכח פני ה'. וזוכרני ב' פעמים שהלכתי מאחוריו בחזרו אחר הסליחות מבית המדרש לביתו, ובדרך כלל בעת לכתו הביתה דיבור עם מקורביו, אבל אחר הסליחות לא כן היה, ובכל אורך הדרך עדיין היה פניו ממש חיוורן כסיר, והיה נסוך עליו פחד הדין, ולא דיבר כלל עד הכנסו לביתו. ואח"כ אחר שעה קצרה כשפתחו הדלת והתחיל געועגענען החסידים במהירות [זה ה' לפני שהתחיל להתכונן לתפלת שחרית] או כבר נהפך צורת קדשו וצהלות פניו כדרכו בקדוש תמיד, ואדרבה היה בדיחא דעתיה.

התאמצות לקבל דין שמים באהבה ושמחה

וזוכרני אז בעת שבאי עולם עברו לפניו כבני מרון שמעתי מרביה"ק זי"ע דבר מה שיש בו משום לימוד. כי בין העוברים לפניו היה הרב מלאנצוט זצ"ל שבא להתברך בפ"פ, ומסר גם קוויטל מא' מאנ"ש ממדינת אייראפא שעבר עליו באותה שנה צרה גדולה שנעדר אחד מבני משפחתו ל"ע. והגם שלא יכולתי לשמוע דברי הרב מלאנצוט זצ"ל אמנם רביה"ק זי"ע שדיבר בקול גדול הבנתי שהוא התמרמר לפני רביה"ק זי"ע שא"א להמשפחה הנ"ל ליתן מרגוע לנפשם מהשבר הגדול שמצאה אותם. ורביה"ק זי"ע אמר לו בחיות גדול וחזר על דבריו כמ"פ כמתמיה בזה"ל: "ממילא קודם. אבער נאכדעם? ממילא קודם. אבער נאכדעם?" דהיינו שהגם לפני שנחתם הגזירה מובן ששייך להרעיש בתפלה ותחנונים וכדו' לפתוח שערי רחמים להמתיק הדינים. אבל אחר כך כשנגזרה וביצע גזירת רח"ל, מוטל מאד על האדם להתאמץ להרגיע עצמו לקבל דין שמים באהבה ובשמחה.

(פ"מ עקב תשפ"ה)

הנהגות חודש אלול אצל הגאון מהר"ש ענגיל זצ"ל

שמעתי מפ"ק אאמ"ר זצ"ל שרבו הגאון מהר"ש ענגיל מראדומישלא זצ"ל איתרמי (במחנה שיה ה' בימי חורפו) שאמר כל ספר תהלים ג' פעמים בכל יום בימי הרחמים והרצון, החל מערב ראש חודש אלול עד יום הכיפורים (או חושע"ה), ובס"ה אמר מאה וחמשים פעמים את כל ספר תהלים במשך זמן הנ"ל. [והוסיף מרן שליט"א: שזהו פליאה ללמדן גדול כמותו, ולפי מה ששמעתי מפ"ק אאמ"ר זצ"ל שבימי חורפו ה' תקופה שלמד שמונה עשרה שעות ממש בכל יום, הרי באדם כזה שהוא למעלה מהשגת סתם בנ"א גם זה אינו נקרא חידוש].

לימוד מסכת יומא

עוד שמעתי מפ"ק אאמ"ר זצ"ל שסיפר על רבו מהר"ש ענגיל זצ"ל שהיה רגיל ללמוד 'מסכת יומא' בכל יום, וכמוזמה זה היה אצלו 'העולם הבא מסכת' [ובזה עסק אף בימי זקנותו, שכל התורה ה' מונח אצלו בקופסא, וכל תשובותיו בהלכה שהשיב בחריפות ובקיאיות, וכל המראי מקומות בש"ס ופוסקים הכל כתב על פה מזכרונות המבטלי, בור סיד שאינו מאבד טיפה, ללא עיון בפנים בספרים, ואז גם לא ראו אותו כלל ללמוד בפנים בתוך ספרים, וכל עסקו בתורה בחידושים ובפילפולים חריפים הכל ה' בע"פ, וזולת הלימוד הנ"ל במס' יומא]. והוסיף כ"ק אאמ"ר זצ"ל שמשער בדעתו הטעם, שהיות שהוא ה' הפוסק הגדול בדורו, בשאלות החמורות בעניני היתר עגונות, [ואף שלא הוצרך לחזור על כל לימודיו, אבל מחומר הדבר אמר שעבר עוה"פ על הלכתא זו אחר מחלמת העולם הראשונה, ופעם ראה אותו אאמ"ר זצ"ל מחזיק ידיו על ראשו מכאב ראש, ואמר לו "היום הזה כתבתי שלש היתר עגונות, וביראתו הפטיר: דאס איז נישט קיין שפילעכל"ן] ובענות קדשו ויראת חטאו, נשא עליו תמיד עול והיראה שלא יכשל ח"ו בטעות בהוראה, ומטעם זה למד בכל יום מסכת יומא שיש לזה שייכות עם עניני תשובה וכפרה.

(פ"מ נשא תשפ"ה)

'ימים נוראים' או 'רחמים ורצון'

אריה שאג מי לא יירא ה' אלקים דבר מי לא ינבא (עמוס ג' ח'). הקדמונים (עי' שלה"ק) רמזו ימי א' לול ראש השנה יום כיפור ה'ושענא רבה ר"ת אריה, וזאת כיון שקדושת הזמן שואגת ומעוררת יראת ה', ומי לא יירא. והנה הימים אלו נקראים 'ימים נוראים' ונקראו גם בשם 'ימי רחמים ורצון', והענין הוא, שאף שהוא זמן משפט ומתעוררים בפחד ואימה, מכל מקום פנימיותה ותכליתה היא רחמים ורצון, שעל ידי שהאדם מתעורר מתוך יראה לתשובה ותיקון המעשים, נמשכים עליו חסדים ורחמים אמיתיים.

והוא עפ"י מש"כ ה'קדושת לוי (מגילת איכה ות"כ ד"ה דוב) לפרש מאמר הכתוב (איכה ג, י) 'דוב אורב הוא לי אריה במסתרים'; 'דוב אורב' הוא הרמז על הגלות שאינה טובה; 'אריה במסתרים' – אריה רומז על מידת החסד (וזהו יתרו לט, א), כי הוא צד ימין שבמרכבה (יחזקאל א, י) וימין הוא חסד. וזהו 'במסתרים' – שהחסד נסתר, היינו שהכוונה של צרת הגלות וחורבן ביהמ"ק אינה אלא חסד על ישראל, עד כאן תוכן דבריו. והיוצא מדבריו הוא, שהעונשים והיסורים הם בבחינת 'דוב אורב', אבל במסתרים – בפנימיותם – הם חסד, בבחינת 'אריה' הרומז לימין.

המשכת אהבה ורצון ע"י התבוננות ביראה

ונקדים היסוד שגילה המגיד ממעזריטש נבג"מ (הובא הרבה בספרי תלמידיו), שעל ידי עבודת האדם והתעוררות ביראה, באה בחינת אהבה אחר כך ממילא במתנת אלקים. ויש לומר שזהו ענין 'אריה שאג' גו', שהכתוב ממשיך את היראה למה שמתיראים משאגת אריה, להורות שעיקרה הוא חסד, אלא שמבחוץ מתפשטת שאגה ומתעוררים ביראה על ידי זה. והיא הוראה גדולה שהיראה והפחד לא יהיו בסגנון של ייאוש חס ושלום, אלא באמונה ובביטחון שהקדוש ברוך הוא אל רחום וחנון; ולהתבונן לתקן המעשים ולהרבות בתפילה ותחנונים לעורר רחמי השם יתברך וחסדיו. אבל בוודאי שצריכים לידע שהפחד הוא נורא ואיום, ויש משפט על כל פרטי המעשים, והמשפט הוא על רוחניות וגשמיות, ונוגע לעולם הנצחי; ועל ידי התבוננות והתעוררות מאימת הדין ממשכים את הרחמים, ומתעוררים להרגיש רחמי השם יתברך, ושופכים לב כמים בתפילה ומקבלים עול מלכות שמים.

התהפכות הדין לרחמים

ויובן על פי מה שידוע שהתהפכות הדינים לרחמים וחסדים מתייחסת לספירת 'בינה', אף על גב דלאו איהי דינין, דינין מתערין מינה' (זוה"ק ח"ב סד, א ועוד). ובספר סידורו של שבת (דרוש ג' פרק א' מאמר א') האריך לבאר שהדינים עצמם אינם בספירת 'בינה' אלא רק שורשם של הדינים נמשכים משם, ומינה מתערין רחמים גמורים כי תכלית הדינים היא שיתעוררו רחמים וחסדים, ועל כן על ידי בחינת בינה יכולים להפוך הדין לרחמים. והנה ודאי שיש בזה דברים עמוקים, אבל יש להתבונן במה שנוגע לנו, והוא האמונה הפשוטה שהכל הוא בהשגחה פרטית מהש"ת לתכלית טוב, וע"י ההרגשה שהדינים והצרות – הן בכלליות החורבן והגלות והן בפרטיות מה שכל אחד סובל הם בהשגחה מיוחדת מהש"ת לתכלית טוב, מתעוררים לתקן המעשים ולבקש רחמים מהש"ת, ובה מהפכים הדין לרחמים. וגם עצם קבלת העניינים באהבה מצד האמונה שהוא לתכלית טוב, יש בה כוח להמתיק הדין ולהמשיך חסדים. ולפי עומק ההרגשה ששורש הדינים הוא לטובה מאת הש"ת בעצמו, נמשכת ההמתקה והתכלית במהירות.

המתקת הדינים בשורשם – בחמישים

שערי בינה

ויש לומר על הקרא הנ"ל שהתחיל 'אריה שאג', שהפנימיות של שאגה זו המעוררת את היראה – היא חסד בחינת אריה שהוא בימין המרכבה, 'מי לא יירא' כלומר: שהיראה צריכה להיות בבחינת מ"י, המורה על נ' שערי בינה (בגיטריה מ"י), וכמו שרמזו בספ"ק על תיבת מ"י ותיבת י"ם' שמוורים על נ' שערי בינה. והרמז המורה על נ' שערי בינה מקושר לפשט: שמה שכל אחד מתיירא צריך להיות בבחינת מ"י, דהיינו לידע ששורש היראה והדין הוא מהש"ת בהשגחה בשביל תכלית טוב, להתעורר בתשובה ותפילה עיי"ז.

והעבודה למעשה: שע"י ההתבוננות שכל הסבל ברו"ג הכל הוא לתכלית הטוב, ומושגח מלעילא, ומקבלים הכל באהבה מתעורר האדם לתקן מעשיו, ולבקש רחמים מבעל הרחמים, והדינים נמתקין ונתהפכים לרחמים גמורים. אכ"י"ר (דא"י"מ פ' שופטים).

טללי חיזוק לעבודת ה' זמטר

תוקעים בשופר בחודש אלול להזהיר לעמוד איתן בענייני אמונה ודעות

מנהג ישראל תורה לתקוע בשופר בכל חודש אלול חוץ מערב ראש השנה, ומקור הדבר בפרקי דרבי אליעזר (הובא בטור וש"ע תקפ"א ס"א בהגה"ה), וז"ל הטור: **“תניא בפרקי רבי אליעזר: בראש חודש אלול אמר הקב"ה למשה עלה אלי ההרה”** (שמות כד, יב), שאז עלה לקבל לוחות אחרונות והעבירו שופר במחנה; משה עלה להר, שלא יטעו עוד אחר ע"ג, והקב"ה נתעלה באותו שופר, שנאמר (תהלים מז, ו) **“עלה אלהים בתרועה”** וגו'. לכן התקינו חז"ל שיהיו תוקעין ב"ח אלול בכל שנה ושנה וכל החודש, כדי להזהיר את ישראל שיעשו תשובה, שנאמר (עמוס ג, ו) **“אם יתקע שופר בעיר”** וגו', וכדי לעררב השטן, עכ"ל. נמצא שיש שלושה טעמים בדבר: א. מפני שתקעו אז בראש חודש כשעלה משה על ההר. ב. להזהיר על התשובה. ג. לעררב השטן. והנה בטעם הראשון, שהוא מפני שהשופר ביטל את הניסיון של עבודה זרה, יש לעיין למה הוקבע לתקוע לדורות? הרי היה זה רק לסימן בעלמא, והוא לכאורה ענין צדדי שגרם למנוע מטעות (ועיין בב"י שהקשה כע"ז).

ואפשר לומר שגם כעת יש בשופר כוח זה נגד עבודה זרה ודעות כוזבות, והוא מקור למה שכתב **הרה"ק רבי פנחס קאריצער זצ"ל** על תקיעת שופר בראש השנה שהיא מונעת הבלבולים מהמוח. ובלאו הכי הרי ידוע שאחד מהטעמים לתקיעת שופר הוא שייזכר שופר של מתן תורה, ואז היה גילוי האמונה כמ"ש (דברים ד, לה) **“אתה הראית לדעת כי ד' הוא האלהים אין עוד מלבדו”**. ואפשר שגם בימי אלול יש כוח זה, וגוף הימים ודאי שמסוגלים לכך, שהרי כתבו הספרים הק' שהרחמים גוברים בימים אלו, מפני שהם היו המ' יום האחרונים שהיה משה בהר ואז נתרצה הקב"ה לישראל בשמחה ונתגלו י"ג מידות של רחמים. וריצוי זה היה על חטא העגל שהיה עבודה זרה, וע"ז נתעוררו רחמי ה' וחסדיו לכפר עליו. **ועיקר הרחמנות והכפרה הוא הזיכור מן העוון, שהוא התגלות האמונה האמיתית והדעה הישרה.**

ובזה יש לומר מה שנאמר בהתחלת התגלות י"ג מידות של רחמים (שמות לד, ו) **“ויעבור ד' על פניו ויקרא, משום שעיקר הרחמים היה שנתגלה הש"ת לפני בני ישראל כל אחד לפי ערכו, שיוזכר לראות ולהשיג את האמת. וע"כ נאמר ויעבור ד' על פניו להורות על התגלות הרחמים שהתחילה במשה רבנו ע"ה בעצמו, וזו הייתה הוראה על עיקר ענין הרחמנות; שהרי הוא היה שלוחם של ישראל וכל נשמות ישראל היו כלולות בו כדאיתא בספרים (ליקוטים יקרים סד, ליקו"א פמ"ג, יש"מ שלח ד"ה וישלח). ועל ידי שעבר ה' יתברך על פניו, על ידי זה נתגלה הש"ת לכל אחד מישראל לפי ערכו.**

עכ"פ בימי אלול נתעורר תיקון חטא העגל, ולזה אנו משתוקקים והוא כל מגמתנו - להמשיך את האמונה והדעת, מפני שכל חיות נפשנו תלויה בזה. **ועל כן תוקעים בשופר במשך כל החודש, כדי לזכור שעומדים בארבעים היום האחרונים שהיה משה בהר, ואז כבר עשו סימן והודרו שלא ליפול ח"ו ושולש לטעויות המביאות מכשולים בענייני האמונה, וע"ז נזכר שעכשיו הוא העת להמשיך בתפילות ובמעשים טובים את אור האמונה.** ואפשר שהשופר עצמו מסייע לזה גם בימי אלול, ונכלל בדברי הפרקי דר"א. (מט"ה ח"ג אלול).

לתשובה, ומהעיקרים בתשובה הוא לתקוע עצמו היטב בקבלה חזקה שלא ישוב לכסלה, וכלשון הרמב"ם ז"ל (הל' תשובה פ"ב ה"ב): **“עד שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם”**. ובעבודת ישראל (ריש פ' שופטים) פירש בזה נוסח התפלה שטבעו אנשי כנסת הגדולה ו'החזירנו בתשובה שלימה לפניך', שהתשובה תהיה 'לפניך', כלומר שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לכסלה עוד. ועל כן נרמז 'אלול' ב'לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה', שיהיה לפני עיניו שקבלות טובות שמקבל על עצמו בימי אלול שלא לשוב לכסלה, יהיו בכח גדול באופן שלא יחל דברו. וידוע מה שכתב הרמב"ם (שם פ"ז ה"ג) שצריכים לתקן גם המדות, וכן עבירות שאדם דש בעקביו, וביטול תורה וכל כיוצא בזה, ויש להתבונן הרבה להמשיך על עצמו קבלה חזקה באופן שלא יחל דברו.

ימי אלול המה מיוחדים להתרגל לשנות סדר יום יומו לטובה

והנה, במשך הימים הקדושים של חודש תשרי עוסקים בתפלות ושאר מצוות, וסדר היום הוא בסגנון אחר מכל השנה, ועל כן קשה אז להתרגלות בשינוי מעשי סדר יומו לטובה; אמנם בימי אלול, שבדרך כלל סדר היום הוא כמו בכל השנה, ומשמים משפיעים בחודש אלול כוחות מיוחדים לתשובה ותיקון המעשים, אז שייך ביותר להתרגל בקביעות בתיקון כל פרטי המעשים. וע"כ הוא נרמז ב'לא יחל דברו', כיון ימי אלול מסוגל במיוחד להמשיך שינוי לטובה באופן שלא יחל דברו, והש"ת יזכנו לתקן הכל מתוך רחמים וחסדים (דאג"מ פ' כי תבא).

ויש לציין מה שהוסיף מרן שליט"א במקו"א (פ' ראה תשע"ז) על מה שכתב הבני יששכר (אלול מאמר א' אות א') על הצירוף דחודש אלול היוצא מהפסוק (דברים ו' כה) **“וצדקה תהיה לנו כ"י וגו'”** (משנת חסידים מערכת אלול פ"א), דאמצע תיבות של 'וצדקה תהיה לנו' הם 'צד"ק ה"י נ', והם אותיות 'ה'ין צדק', והביא שם הבני יששכר מה שהראשונים הזהירו שבעל תשובה יזהר ביותר ממידת השקר. ויש לומר דרמז 'ה'ין צדק' מקושר עם הרמז הנ"ל, והענין הוא, שבאלול מהרהרים בתשובה ומקבלים עול הן בכלליות והן בפרטיות על מצוות ומעשים שצריכים תיקון, וצריך זהירות שלא יחל קבלתו ויהיה ה'ה'ין' שלו צדק (וראה שם הדברים בארוכה).

נקודת הממוצע; דאף שאין האדם מתעורר בהתעוררות חזק ובבחינת ראייה ממש - בחינת 'בהיכלו', עם כל זה שייך בחינת 'לבקר', כלומר שירגיש קצת נעימות ד' ותענוג בעבודתו. ובקשתנו 'שבתי בבית ד' כל ימי חיי', דהיינו שזה לא יפסוק לעולם, ומזה יתפשט 'לחזות בנועם ד' שירגיש הנעימות והדביקות באלקים חיים, ומזה נבוא 'לבקר' לעתים 'בהיכלו'.

ועכשיו בארבעים יום שנתרצה הקב"ה להמשיך סליחה על חטא העגל, ועיקר תיקונו הוא ביטול עבודה זרה בכל הפרטים, יש להתאמץ מאד לבקש שנשאר יהודים מאמינים יושבים בבית ד' כל ימי חיינו, ומתעוררת השפעה זו בכל שנה בימי אלול. ותפלה זו צריכה להיות על עצמו, ועל בניו ובני ביתו, ועל כל חבריו, ועל כל ישראל. ועל זה מתפללים בכל יום: 'ורחמין ד' אלקינו וחסדיך הרבים אל יעזובנו נצח סלה ועד', דהיינו שנשאר מקושרים בתורה הקדושה ודבוקים בהש"ת כל ימי חיינו, ומזה יתפשט שנוכח לחיי עולם הבא נצחיים בדביקות אמיתית להש"ת, ומשום הכי אנו מתפללים תפלה זו בעת אמירת 'אהבה רבה' המיוסד על ענינים רוחניים.

ומדגישים בתפלתנו לזכות 'לחזות בנועם ד' ולבקר בהיכלו', וגם בזה יש הרבה חילוקים; דבשעת העסק בתורה ותפלה מאירה קצת בחינת ביקור בהיכלו, ובשבת ויום טוב ביותר, ולפעמים אפילו בחול בשעת התפלה או בעת שעוסק במצוות. ותלוי הדבר בכל אחד לפי תכונת נפשו והכנתו, וגם יש בזה ענינים פנימיים, והעיקר הוא שהאדם יתפלל על זה שיוכח להרגיש קירבה להש"ת, ויעשה עצמו כלי לזה בתורה ותפלה (מט"ה ח"ג אלול).

במוצאי מנוחה קדמנוך תחילה
קבלת הסליחות והתפילות למעלה ע"י קדושת שבת

מנהגנו להתחיל לומר סליחות ביום ראשון באשמורת הבוקר מיד אחר שבת (רמ"א אור"ח סי' תקפ"א סעיף א'), ויעוין בפוסקים טעמים ע"ז. אמנם מה שמתחילים ביום ראשון דוקא לא כתבו טעם מבורר, ולכאורה הטעם הוא כדי שיהיה יום שווה בכל השנים. ומלשון הפייטן 'במוצאי מנוחה קדמנוך תחילה' וגו', משמע שמתחילים דוקא במוצאי מנוחה, ומשמע שלסליחות יש איזה קשר עם השבת. ואפ"ל על פי מה שאמרו חז"ל (ברכות לב.) 'לעולם יסדר אדם שבחו של הקב"ה ואחר כך יתפלל', שמקורם צריכים לגלות שמכירים בשבחו של מלך ואחר כך ייגש לבקש מבוקשו, שאין נכון להתחיל לדבר בצרכיו הפרטיים קודם שמודה ומכיר בגדולתו. והנה שבחא דמריה נקרא בשם 'זמירות', וכמו שפירשו בספרים 'פסוקי דזמרה' מלשון 'זמיר עריצים', שע"י השבח והזמירות זוכים להכרית את החושים והקוצים והמקטרגים המעכבים את התפילות מלעלות למקומן הראוי ומלפעול פועלתן בהמשכת השפע למטה. וע"כ תיקנו לסדר לסדר שבחא דמריה ולומר זמירות קודם כל התפילות. וכן בסליחות מאריכים מקודם בפסוקים המדברים בשבח השי"ת ('אשרי יושבי ביתך' וכו', 'שומע תפילה עדיך כל בשר יבואו' וכו'), ועל מה שמשבחים להשי"ת אין פתוחון פה להמקטרגים לקטרג, שהקטרגו על השבחים הרי הוא פגם בכבוד המלך, ולכן הזמירות ותשבחות שאומרים משתתקין קטרגו המלאכים, ואח"כ ע"י"ז גם התפילות עולות ישר.

ואפשר שבשביל כך הנהיגו להתחיל לומר סליחות מיד אחר שבת, דשבת הוא בחי' אהבה (ע"י בני"ש שבת מאמר א' את ט, מאור עינים תשא ד"ה והנה בחי'), וממילא הזמן מסוגל ביותר לומר שירות ותשבחות כראוי. וכשמתחילים את סדר הימים הנוראים, המיוסד הרבה על תפילות ותחנונים וצריכים רחמי שמים שיתקבלו התפילות, על כן הכין מראש את הסדר מימי אלול סליחות ותקיעת שופר להינצל מן הקטרגו. וכיון שהסגולה להציל את התפילות מהחיצונים היא על ידי שירות ותשבחות, תיקנו קדמונינו ברוח הקודש להתחיל מיד אחר צאת השבת, ובזה יש בחינת סידור שבחא דמריה קודם התפילות באופן מעולה, שכל סדר השבת עם הזמירות שאומרים בשב"ק, הכל הם הקדמה לסליחות ולתפילות של הימים הנוראים, שהם כמו המשך אחד, ובזה פותחים את השערים למעלה.

גם על ידי השפעת קדושת שבת מסוגל הדבר, שמיד אחר השבת כשאומרים שבחא דמריה בהתחלת הסליחות, יכולים לאומרו בהתעוררות ובהרגש מעולה, מפני שכבר נפתח הלב בשבת והדבר נמשך הלאה בהתחלת ימי החול. (מתוך מטה' ח"ג סליחות).

מ'איז גארנישט, ס'וועקט זיך אויף די נשמה און מ'טראכט פון די גרויסקייט פונעם אויבערשטן און מ'ווייטט אז מ'איז גארנישט, און דורכדעם איז מען זוכה צו א בית חדש, אז מ'זאל האבן א נייע צורה צום גוטן.

די עבודה פון אלול הכנעה
ביטול

ס'שטייט פון ייטב לב אז ו'ישלחני א'לקים ל'פניכם ל'שום איז ר"ת אלול, און ווייטער שטייט 'לכם שארית בארץ', זאגט ער אז שארית איז די אותיות ראשית, ווייל די 'שארית' וואס איז אלול, איז אן הכנה צו ראש השנה וואס איז 'ראשית'. מ'קען זאגן אז 'שארית' ווייזט אויף הכנעה, אזוי ווי די גמרא זאגט 'שמישים עצמו כשיריים', ער מאכט זיך אזוי ווי איבערגעבליבן - וואס איז קליין און ווייניג און נישט חשוב, און וועגן דעם איז דאס די אותיות פון 'ראשית', ווייל דורך הכנעה איז מען זוכה צו א נייע צורה און ס'ווערט 'ראשית' א נייע התחלה.

און דאס איז שייך צו אלול, ווייל אין אלול גרייט מען זיך צו ראש השנה וואס איז דער זמן פון די בריאה, און דעמאלטס איז געשטעלט אז מ'זאל ווערן א נייע בריה לטובה אזוי ווי מיר האפן, און דער וועג צו דעם איז: אז מ'האט הכנעה און מ'ווייטט אז מ'איז גארנישט, מ'האלט זיך נישט גרויס און מ'בעט דעם אויבערשטן מיט א צובראכן הארץ אז ער זאל רחמנות האבן און אונז דערנענטערן צו אים. און וועגן דעם איז מרומז אין דעם פסוק דאס ווארט אלול, ווייל אלול איז די צייט וואס דער מענטש זאל זיך בארעכענען און זיין אין די בחינה פון שארית, שיריים און בהכנעה, און דורכדעם ווערט מען א נייע בריה לטובה.

(פ' כי תצא תשס"ב)

צו באקומען א נייע צורה לטובה
דארף מען זיך איינצימלען

כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך וגו'. ס'קען זיין אז דאס איז מרמז אויף דעם וואס ס'שטייט פון הרה"ק רבי פנחס מקאריץ ז"ע אז ווען א מענטש איז בבחינת 'אין' ד.מ. אז ער שפירט אז ער איז גארנישט, ער איז בהכנעה וענוה ובביטול, דעמאלטס קען ער זוכה זיין צו ווערן א בריה חדשה לטובה. דא אין דעם פסוק שטייט די ספרים אז 'ועשית מעקה לגגך' איז מרמז אז מ'זאל זיך היטן פון גיאות, ווייל 'גגך' איז הויך און ס'ווייזט אויף גיאות, און מ'דארף מאכן א צוים אויף דעם, און די ספרים זאגן אז ווען א מענטש איז זוכה צו א נייע בחינה וואס דאס ווערט אנגערופן 'בית חדש' - און דאס זעלבע בפשטות ווען ער האט אן הרחבה אין גשמיות און א נייע הויז און ד.ג., דארף ער א שמירה פון גיאות.

לענינינו קען מען שטייטן 'כי תבנה בית חדש', אז דו ווילסט בויען א נייע הויז, און מ'מיינט צו זאגן ברוחניות, אז דו ווילסט באקומען אן התחדשות און א נייע צורה לטובה, זאגט דער פסוק 'ועשית מעקה לגגך', זאלסט אכטונג געבן און זיין געווארנט פון גיאות, און דו זאלסט זיך האלטן קליין, אז דו זאלסט שפירן אז דו ביסט גארנישט, דעמאלטס וועסטו זוכה זיין צו א נייע צורה. דאס אז מ'זאל אזוי שפירן, הייבט זיך אן מיט דעם וואס מ'איז אכטונג אז מ'זאל נישט רעדן ברייט, און מ'זאל זיך נישט פירן ברייט, און מ'זאל נישט שרייען אויף יענעם, און אזוי אויך צו זיין אפגעהיטן פון אלע זאכן פון גיאות אין חיצוניות וואס דאס איז דער ענין פון 'ועשית מעקה לגגך', און דורכדעם שפירט מען אז

השפעת ההורים בבית לטובה - על ידי
התחברות הגדולים עם הקטנים

עם הגדולים - כי כדי שיתחנכו הבנים ביראת שמים כפי המקובל, נצרכת התחברות של הגדולים, דהיינו ההורים, עם הקטנים שהם הבנים, ועל ידי ההתחברות נשפע מן הגדולים לקטנים. ולזה הקדים 'יברך את בית ישראל' דוקא, שנצרכת ברכה ב'בית', דהיינו בכל ההנהגה בבית, שכן הנהגה זו גורמת להשפעה מן הגדולים לקטנים, ואז יש מעלה וברכה גדולה בריבוי הבנים. עכ"פ צריכים זהירות גדולה שהנהגה בבית תהיה רצויה בעיני השי"ת. (דא"מ דרשה לשבת תשובה).

בתורה ומצוות בביתו, משפיע ומלמד את בניו דרך ישרה שישכון בה אור ה'.

ובפסוקי הלל כתיב (תהלים קט"ו): 'יברך את בית ישראל, ודקדק לומר 'בית ישראל' ולא בני ישראל, משום שלאחר מכן כתיב: 'יברך יראי ה' הקטנים עם הגדולים, יוסף ה' עליכם עליכם ועל בניכם' וגו'. וכיון שרצה להמשיך ברכה בבנים, הרי ידוע שעיקר ברכת הבנים הוא אם מתנהגים בדרך המקובלת מן האבות ביראת שמים, ועל כן הקדים 'יברך יראי ה' הקטנים

עיקר תכונת נפש האדם מתגלה על פי רוב בהנהגתו בתוך ביתו. מי שידוע ומרגיש מה חובתו בעולמו, ויש לו יראת שמים וחפץ בה, ומכניס עצמו בעול תורה ומצוות, בוודאי שכל ההנהגה בביתו, הן בשעת בשעת אכילה ושתייה, והן בעת שיחתו עם ב"ב, הכל עטוף בדקדוקי מצוות, ובאמונה, ובשאיפה והשתוקקות לעשות רצון השי"ת - שכן זהו עיקר חיותו, ושאר הדברים טפלים הם, וכל זה הוא יסוד גדול בחינוך הבנים. ויש לדרוש סמוכין 'ושננתם לבניך' למקרא 'ודברת בם בשבתך בביתך', שעל ידי הדיבור והעסק

ואלו יעמדו על הברכה שתרמו להוצאת הגליון ותהי משכורתם שלמה מעם ה' -
פרנס הגליון -
הרבני החסיד משה יחזקאל צבי בראווער הי"ו
- לזכרון עולם בהיכל ה' -
הרבנית הצדיקת ליבא אסתר זילבער בהג"ר יצחק זאב ז"ל
א"ח בלחט"א כ"ק מרן שליט"א - יום היארצייט כ"א אלול

אפסטעיט: 845-280-6060
ענגלאנד: 0330.551.1717
ארץ ישראל: 0765.989.990
בעלגיע: 04.8020.12.67

קול מטר
השמים
718.664.6060

צו באקומען די גליון מיט וועבסטייל ריקארדינגס: gilyon@metarhpublishing.org
וכן אצל מכוון מטר השמים סטאנציע בפרוודר בית מדרשינו